

প্ৰাগন্ত গীত

শব্দ, চিন্তা আৰু মনোৰঞ্জন

তৃতীয় বছৰ ■ দ্বাদশ সংখ্যা
অক্টোবৰ ২০২২

দুর্গা পূজাৰ অনুভৱ

শৰতৰ পূজাৰী মই

নীলা খামৰ চিঠি

অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ ৰাভা সকলৰ ভূমিকা

চৰাইবাহী অঞ্চলত অসমীয়া ভাষানৰ মহোৎসৱ

প্রেগন্ট গুরুত

শব্দ, চিন্তা আৰু মনোৰঞ্জন

সংস্পাদকীয় পৰিবৰ্ত্তে

কঁহুৱা বলে পুনৰ মাতি আনিলোকলিয়া ডাৰৱৰ কপাহৰ চকুপাণী টোকা কান্দোন ওৰ পাৰি
আকাশত উৰিল শুকুলা ডাৰৱৰ কপাহৰ জোলা। শেৱালি ফুলেও যেন শৰতৰ বাণী শুকুলা উৰণি
এখনহে পিঙ্কাই দিলো। কত যে গীতৰ সৃষ্টি হৈছে শৰতক লৈ। গীতি কবি পাৰ্বতীপ্ৰসাদ বৰুৱাই
লিখিছিল-‘আহিন মহীয়া শেৱালী সৱিলে; নিয়ৰত তিতিলে বন। জোনাকত উপঙ্গিল কৰবাৰে বাগী;
কোনেবা কৰিলে মনা’

ড° ভুপেন হাজৰিকা আকেৰী শৰতক লৈ যেন এখোপ চৰা। ‘শৰতৰ শেৱালি; নতুন নিয়ৰে; শুভ্ৰ
শুভ্ৰ কিবা ছবি আঁকে; শুকুলা ডাৰৱৰ পতাকা উৰুৱাই; মুকুতিৰ গীত গাই লৰালি জাকে’।

পুনৰ লিখিছে-‘শাৰদীৰ বাণী তোমাৰ হেনো নাম; তুমি নিচেই আপোনা ময়ো আতু বৰ্ণনাৰ গীত
লিখিছিলো। ‘আজি কিয় মোৰ মন নাচিছে; দেখি শুকুলা মেয় আকাশতো’

কি যে এক অনামী আকৰ্ষণ শৰতৰ প্ৰতি। তাতে সোণত সোঁৰগা চৰাই আহিল শাৰদীয়
দুৰ্গাপূজা। দুই আচে বছৰীয়া কালিকালগা ক'ভিড কাল পাৰ হৈ আহি মানুহে এইবাৰ মুকলি মনেৰে
যেন দুৰ্গাপূজা উপভোগ কৰিব।

‘য়া দেৱী সৰ্বভুতেছু মাহ বৃপেণ সংস্থিতা, নমস্ততে নমস্ততে নমোঃ নমঃ।
দুগ্তিনাশিনী দুর্গাই বাইজৰ অপায় অমংগল দূৰ কৰক। শৰৎ কালত তাকে কামনা কৰিলো।

শাৰদীয় শুভেচ্ছাৰে
সদানন্দ গগে

প্ৰেগঞ্জ গাত

শব্দ, চিন্তা আৰু মনোৰঞ্জন

ত্ৰিতীয় বছৰ ■ দ্বাদশ সংখ্যা
অক্টোবৰ ২০২২

প্ৰকাশকঃ ড° সঞ্জীৱ নাৰায়ণ
সম্পাদকঃ সদানন্দ গাঁও
সহসম্পাদকঃ মমী নাথ
ডি টি পি : প্ৰণিতা ভৰালী
গ্রাফিক্স, অংগসজ্জাৎ নীলোৎপল গোস্বামী

এ এম টেলিভিশন প্ৰাঃ লিঃৰ হৈ সঞ্জীৱ নাৰায়ণৰ দ্বাৰা
প্ৰাগ টাৰাৰ, উলুবাৰী, গুৱাহাটী-৭৮ পৰা প্ৰকাশিত
Published by Sanjive Narain on behalf of AM Television Pvt. Ltd.
Prag Tower, Ulubari, Guwahati-781007, Assam

সূচীপত্ৰ

অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ ৰাভাসকলৰ ভূমিকা
বীৰেশ্বৰ বাভা/০৩
মানে ধৰি নিয়া অসমীয়া গাঁৰৰ সন্ধান
দ্বিতীয় খণ্ড
অবিন্দম অনৰ্বান/০৫
দুৰ্গাপূজাৰ সময়ত প্ৰতিমা নিৰ্মাণত বেশ্যা
ঘৰৰ বাহিৰ মাটি কিয় ব্যৱহাৰ কৰা হয় ?
প্ৰণিতা ভৰালী/০৬

চৰাইবাহী অঞ্চলত অসমীয়া
ভাওনা মহোৎসৱ : এটি
বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা
ডো কমল চন্দ্ৰ নাথ/০৭
আহিনৰ আবেলি
ধনদা চহৰীয়া/১০
শৰতৰ পূজাৰী মই
মামু ভৰালী ডেকা/১০

আহিন
বীতা মিশ্র/১১
শৰৎ
বিভা ভৰালী/১১
নীলাখামৰ চিঠি
মমী নাথ/১২

অসমীয়া সংস্কৃতিল বাভাসকলেৰ ভূমিকা

শ্ৰী বীৰেশ্বৰ বাভা

ভাৰত যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ উত্তৰ-পূব প্ৰান্তত অৱস্থিত প্ৰকৃতিৰ জীলাভূমি ‘অসম’ বাজ্য বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ মিলন তীর্থ। নানা জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সমন্বয় সংস্কৃতিয়েই অসমৰ জনগাঁথনিক বৈচিত্ৰ্যতা প্ৰদান কৰিছে। এই বৈচিত্ৰ্যয় অসমৰ সংস্কৃতিৰ বৰত্বাল চহকী কৰাৰ ক্ষেত্ৰত জনগোষ্ঠীসমূহৰ অৱদান উল্লেখযোগ্য। এই বৃহৎ অসমীয়া জাতি গঠন হৈছে বিভিন্ন সময়ত, বিভিন্ন কাৰণত আৰু বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা প্ৰৱেশন কৰি ইয়াত বসবাস কৰা জনগোষ্ঠীসমূহৰ সংমিশ্ৰণৰ দ্বাৰা। এই জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভাষা-কৃষ্ণি-সংস্কৃতি আদিবোৰ গ্ৰহণ-বৰ্জনৰ ঘোগেদিয়েই অসমীয়া জাতিটো গঢ়লৈ উঠিছে। তদুপৰি এই আটাইবোৰ জনগোষ্ঠীৰ সমন্বয়ত গঢ়ি উঠিছে বৃহৎ অসমৰ সংস্কৃতি। বাভা, বড়ো, গাৰো, কোচ, মিচিং, তিৰা, চুতীয়া, মৰাগ, মটক, মিৰি, কাৰ্বি, আইচন, চিংফো, টাই আহোম, টাইফাকে, আদি জনগোষ্ঠীসমূহৰ প্ৰত্যেকৰে সাংস্কৃতিক উপাদানে অসমীয়া সংস্কৃতিত নিহিত আছে। সেয়ে জনগোষ্ঠীসমূক বাদ দি অসমৰ কথা ভৱাটো অবাস্তৱ।

এই বৈচিত্ৰ্যয় অসমৰ ভূমিৰ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা নানান জনগোষ্ঠীসমূহৰ প্ৰৱেশনৰ ইতিহাস আছ। ভাষাবিদসকলৰ মতে অসমলৈ প্ৰথমে আহা জনগোষ্ঠীটো হ'ল ‘নেগিটিসকল’। এওঁলোকৰ সাঁচ অসমৰ পাহাৰীয়া অঞ্চলবোৰত এতিয়াও দেখা পোৱা যায়। নেগিটিসকলৰ বহু কাল পাছত অসমলৈ আহে ‘বৈদিক আৰ্য’সকল। আৰ্যসকল মূলত: ইণ্ডোইউৰোপীয় ভাষাগোষ্ঠীৰ প্ৰশাখা। এওঁলোক বৈদিক সাহিত্য আৰু সংস্কৃতি লগত লৈ আহে। তাৰ পাছত অসমলৈ আহে ‘আষ্ট্রিক’সকল। আষ্ট্রিকসকলৰ প্ৰধানত: কৃষ্ণীৰি আছিল বাবেই পলসুৱা মাটি বিচাৰি অসমৰ লুইতৰ দুয়োপাবেৰ বসতি কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। আষ্ট্রিকসকলৰ পাছত অসমলৈ আহে ‘তীৰত ধৰ্মীয় মূলৰ ভাষা-ভাষী মংগোলীয় নৃগোষ্ঠী’ৰ লোকসকল। বড়ো, বাভা, গাৰো, কছাৰী আদি জনজাতিসমূহ এই গোষ্ঠীৰ অস্তৰ্ভুক্ত। ইয়াৰ পাছতে অসমলৈ আহে ‘আহোম’সকল। আহোমসকল চীনা পৰিয়ালৰ ‘টাই ভাষী’সকলৰ এটা ঠিল বুলি জানিব পাৰি।

অসমীয়া সংস্কৃতি বাবেৰহণীয়া বৈশিষ্ট্যৰ সন্তুষ্টি হৈছে জনগোষ্ঠীসমূহৰ সাংস্কৃতিক সংমিশ্ৰণৰ দ্বাৰা। ইয়াৰ লগত লগ লাগিছে ব্ৰাহ্মণ, কোচ, দেউৰী, আহোম, নাথ-যোগী, হাজঁ, বাজবংশী, কলিতা আদি সম্প্ৰদায়ৰ সংস্কৃতি। পৰৱৰ্তী সময়ত অসমলৈ আহা মাৰোৱাৰী, বিহাৰী, নেপালী, পঞ্জাৰী, বঙালী সকলৰো সাংস্কৃতিক অৱদান মন কৰিবলগীয়া। আনহাতে মুছলমান, চাহ জনগোষ্ঠীসকলৰো সাংস্কৃতিক অৱদান কম নহয়। অৱশ্যে অসমৰ জনগোষ্ঠীয় সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনৰ পৰিসৰ অত্যন্ত ব্যাপক। সেয়ে অসমৰ বাবেৰহণীয়া সংস্কৃতিত জনগোষ্ঠীসমূহৰ সাংস্কৃতিক অৱদান বা উপাদানৰ কথা প্ৰতি মুহূৰ্ততে অনন্ধিকাৰ্য।

অসমৰ সেউজীয়া ভূমিত বসবাস কৰি থকা প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰে আছে নিজা নিজা কৃষ্ণি আৰু বাবেচহণীয়া সংস্কৃতি। এনে নিজস্ব সাংস্কৃতিক সমলৈৰে সমন্বন্ধ অসমৰ এটা অন্যতম জনগোষ্ঠী হ'ল ‘বাভা’সকল। এই বৈচিত্ৰ্যয় অসমৰ বসাল মাটিত বাভাসকলৰ আজিও এক সুৰীয়া আসন আছে। নিজস্ব সাংস্কৃতিক সমলৈৰে পৰিপূৰ্ণ তথা চহকী বাভাসকলে অসমৰ মাটি, পানী, বায়ু আদি সেৱন কৰি বৃহৎ অসমীয়া জাতি গঠনত এক অপৰিসীম অৱদান আগবঢ়াই আহিছে। অসমৰ বিভিন্ন জিলাত বাভাসকল বসবাস কৰি আহিছে। বাভাসকল বিভিন্ন দল বা খেলত বিভক্ত যেনে-বেংদানি, মায়তৰী, পাতি, দাহৰী, টোটলা, বিটলীয়া, হানা, খোচা, মাদাহি, চোঙা আদি। অৱশ্যে সাধাৰণতে বেংদানি, মায়তৰী আৰু পাতি-এই তিনিটা খেলেই প্ৰধান আৰু এই আটাইকেইটা দল বা খেলৰ সংখ্যাই সৰহ। অসমৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ দক্ষিণ পাৰে গোৱালপুৰা জিলাৰ দুখনৈৰ পৰা (ক্ৰমে কামৰূপ, নগাঁও, কাৰ্বি-আংলঁ, গোলাঘাট) দক্ষিণলৈ আৰু উত্তৰ কামৰূপ দৰং জিলাৰ কিছু ঠাইত পাতি বাভাৰ বিস্তাৰ বেছি। সেইদৰে গোৱালপুৰা জিলাৰ দক্ষিণ-পশ্চিম অঞ্চলত মেঘালয়ৰ গাৰো পাহাৰ জিলাৰ উত্তৰাংশত বেংদানি আৰু গাৰো পাহাৰ জিলাৰ পশ্চিম অঞ্চলত মায়তৰী বাভাৰ বিস্তাৰ দেখা যায়। আনহাতে অসমৰ ধূৰুৰী আৰু বঙাইগাঁও জিলাত ‘খোচা’ বাভা আৰু কামৰূপ, নলবাৰী জিলাৰ বাভাসকল ‘টোটলা’ বাভা বুলি জানিব পৰা যায়। জাতি একেটা হ'ল ইতিহাসৰ বিভিন্ন যুগৰ মাজেৰে ক্ৰমবিকাশপ্রাপ্ত এক ভাষা-ভাষী, নিৰ্দিষ্ট ভূখণ্ডত বসবাস কৰা অৰ্থনৈতিক জীৱন সম্পন্ন কৰা আৰু সাংস্কৃতিকভাৱে একেই মানসিক যুক্ত স্থায়ী জনসমষ্টি। অৱশ্যে এনে জনসমষ্টিক তেতিয়াহে এটা জাতি বুলিব পাৰি, যেতিয়া ইয়াৰ এক উল্লত উমেহতীয়া সংস্কৃতি থাকে।

প্ৰাগৰ গীত/৩

গতিকে এই সংজ্ঞার দ্বারা ‘বাভা’ এটা পূর্ণ প্রাপ্ত জাতি। এটা জাতি বা জনগোষ্ঠী হিচাপে যিথিনি সাংস্কৃতিক আৰু চাৰিত্ৰিক বৈশিষ্ট্য থাকিবলাগে সেইখনি বৈশিষ্ট্য বাভাসকলৰ মাজত আছ। বাভাসকল শান্তি প্ৰিয় আৰু সহজ-সৱলতাৰে জীৱন নিৰ্বাহ কৰা এটা সুকীয়া জনগোষ্ঠী। বাভাসকলৰ সমাজ বাধোন কটকীয়া, সমাজ ব্যৱস্থাত পাৰম্পৰিক সহযোগিতা আদৰণীয়। প্ৰাচীন কালৰে পৰা বৰ্তমানেও মৎগোলীয় জনগোষ্ঠীৰ মাজত প্ৰচলিত কেতবোৰ উমেহতীয়া সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক বৈশিষ্ট্য যেনে- গণতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থা, বাজনীতি মুক্ত সমাজ ব্যৱস্থা, খোৱা খাদ্যত শুকতি মাছ, বাঁহৰ গাজ, খৰিচাৰ ব্যৱহাৰ, বিবাহত কন্যাৰ গা ধন লোৱা, তামোল-পাণৰ ব্যৱহাৰ, উৎসৱ-পাৰ্বনত নৃত্য-গীতৰ পঞ্জোভৰ, বিভিন্ন পূজা-পাতল, কৈৰাতজ ধৰ্মপালন, পূজা-পাতলত কেঁচা তেজৰ উপাচাৰ, চাৰিত্ৰিক সৱলতা, মান-মৰ্যাদাৰ ক্ষেত্ৰত অনন্মীয়তা, কুকুৰা-গাহৰি পালন আৰু খাদ্য হিচাপে গ্ৰহণ, কৃষি কৰ্ম আৰু ঘৰুৱা কাম-কাজত মহিলাৰ পাৰদৰ্শিতা ইত্যাদি সকলো বৈশিষ্ট্যই বাভা সমাজত আছে। আনন্দহীনতে গণতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাৰে বাভা সমাজ নিয়ন্ত্ৰিত। যেনে-জাতি বা জাতি সমাজ, শাখা সমাজ, আঞ্চলিক সমাজ আৰু জাতীয় পৰিষদ বা সন্মিলনৰ দ্বাৰা গাঁৱৰ সমাজ পৰিচালিত। এনে গণতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ মূলতেই বাভা জাতিটোৰ মাজত বিভিন্ন ধৰণৰ সামাজিক সংগঠনৰ সৃষ্টি হৈছে। তাৰেই ভিতৰত নিখিল বাভা ছাত্ৰ সম্মতি, নিখিল বাভা জাতীয় পৰিষদ, জিলা পৰিষদ, মৰ্ষ অনুসূচী দাবী সমিতি, দুধনৈ পূৰ্বাঞ্চল বাভা সমাজ আদি অন্যতম। এই আটাইকেইটা জাতীয় সংগঠনে জাতিটোৰ অস্তিত্ব বক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত আদিৰ পৰা অদ্যপি অহৰহ আগবঢ়ি গৈ আছে। এয়া এক শুভ লক্ষণ।

বাৰেৰহনীয়া উৎসৱসমূহৰ বাভাসকলৰ জনজীবনৰ এক এৰাব নোৱাৰা অংগ। অৱশ্যে ঠাই আৰু খেল ভেদে উৎসৱৰ কিছু বেলেগ বেলেগ দেখা যায়। বাভাসকল উৎসৱ-পাৰ্বনৰ ক্ষেত্ৰত অতি প্ৰাচুৰ্যময় উৎসৱসমূহৰ ভিতৰত হ'ল-‘বায়খো-খোকচি, ফাৰকাস্তি, হাছৎ, ছোংবায়, লাঙামাৰা পূজা, টুকুয়ৰীয়া, মেৰুগোহায়, যুবচনী, হানায়েৰ্বা আদি। লগতে বিভিন্ন ধৰণৰ আকৰণীয় নৃত্য ছাথাৰ, গৌৰকায়, বাৰনাককায়, বগেজাবী, বহুবজ্জি, খোপাৰাঙ্গী, খেংচেংচেং (ভালুক নচাৰ গীত), হামজাৰ, পাংৰা, ধাৰাই, ছিৰ দাৰমাং, তৰঙা আদি। গীত-মাতৰ ক্ষেত্ৰত শ্ৰাদ্ধ গীত, গৰথীয়া গীত, নিচুকনি গীত, বাৰকামলাৰ গীত আদি। সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত সাধুকথা, ফকৰা যোজনা, সাঁথৰ, প্ৰবাদ, পটস্তৰ, জতুৰা ঠাঁচ, ইতিহাস-বুৰঞ্জী আদিৰে পৰিপূৰ্ণ আৰু ঐশ্বৰ্যশালী অসমৰ বাভা জনজাতিৰ লোকসকল। এই আটাইবোৰ বৈশিষ্ট্য আৰু উপাদানে অসমৰ বাভা জনগোষ্ঠীটোক এক ঐতিহ্যশালী জনগোষ্ঠী হিচাপে চিত্ৰিত কৰিছে। অসম আজি গৌৰৱৰ অধিকাৰী এই কাৰণে যে অসমত বসবাস কৰা জনগোষ্ঠীসমূহৰ কৃষ্টি-সংস্কৃতিয়ে এক অপৰিসীম অৱদান আগবঢ়ি আহিছে। যাক বাদ দিলে ‘অসম’ বুলিবলৈ একোৱেই নাথাকিব।

অৱশ্যে যুগৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিৰ ক্ৰমবিকাশত আমাৰ জনগোষ্ঠীসমূহৰো প্ৰাচীন বহুতো বীতি-নীতি, পৰম্পৰা বিলুপ্তিৰ পথত অগ্ৰসৰ হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে। আধুনিকতা আৰু পৰিৱৰ্তনক আমি কেতিয়াও অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰেুঁ। কিন্তু সেই বুলিয়েই জনগোষ্ঠীয় অস্তিত্ব যাতে বিপৰ নহয় আৰু জীৱন ধাৰা যাতে কৃতিম নহয়, তাৰ বাবে আমি নিজৰ জনগোষ্ঠীয় লোক সংস্কৃতিক জীয়াই ৰাখিবলৈ য'তপৰনাস্তি চেষ্টা কৰা উচিত। কিয়নো লোকসংস্কৃতি বাদ দিয়া মানেই এটা ঐতিহ্যশালী জনগোষ্ঠী বিশ্বৰ বুকুৰ পৰা হৈৰাই যোৱা। সেইকাৰণে জনগোষ্ঠীসকলৰ গৌৰৱময় ঐতিহ্যক ধৰি ৰাখিবলৈ আমি আগবঢ়ি যাওঁ আহক।

মানে ধৰি নিয়া অসমীয়া গাঁওৰ মন্দান [দ্বিতীয় থও]

শ্রী অবিনদম অনুরাগ

মানসকলে অসমত আহোম ৰাজত্বৰ শেষলৈ তিনিবাৰকৈ আক্ৰমণ কৰে। মানবজাৰ বদৌপ্যায়াৰ নিৰ্দেশত ১৮১৭ খ্রাষ্টাব্দত প্ৰথম, ১৮১৯ খ্রীঃৰ ফ্ৰেঞ্চৰাৰী মাহত দ্বিতীয় আৰু ১৮২১ খ্রীঃত শেষবাৰৰ বাবে মানে অসম আক্ৰমণ কৰে। সেইদিনবোৰ মানৰ দিন হিচাপে খ্যাত। অসমত মান সেনাই অবগন্নীয় অত্যাচাৰ চলাইছিল। উল্লেখযোগ্য যে প্ৰতিবাৰে উভতি যাওঁতে মান সেনাই অসমৰ পৰা বহুতো মানুহ ধৰি বান্ধি লৈ গৈছিল। আমাৰ এতিয়াও ভাৰ হয়, তেনেহ'লো সেইসকল দুভূগীয়া অসমীয়া বৰ্তমান ক'ত আছে? এই প্ৰশ্ন উভৰ প্ৰথম খণ্ডত উল্লেখ কৰি আগবঢ়োৱা হৈছিল। যিসকল লোকক মান সেনাই ধৰি নিছিল তেওঁলোকক মানৰ দেশতে নিগাজীকৈ বসতি কৰিবলৈ দিয়া হৈছিল। কিছু বুৰজীত উল্লেখ আছে যে যদি তাৰ পৰা উভতি অসমলৈ আহিব বিচাৰিছিল তেতিয়া সিহ্তক মান বজাই হকা-বাধা কৰা নাছিল। কিন্তু ঘূৰি অহা পথ অতি দুৰ্গম তথা কাঠিনসকলৰ ডকাইতি, অত্যাচাৰৰ বাবে ঘূৰি অহাটো অসম্ভৱ হৈ পৰিছিল। তেনেক্ষেত্ৰত সেইসকল বন্দী অসমীয়াই মান দেশতে নিগাজীকৈ থাকিবলৈ ল'লে। মান ভাষাক, মান দেশকে নিজৰ বুলি মানি আঁকোৱালি ল'লে। কিন্তু সাম্প্রতিক সময়ত বহু অসমীয়া বুৰজীবিদ তথা ভ্ৰমণকাৰীয়ে এইসকল অসমীয়াৰ সন্ধানত গৈ তেওঁলোকৰ লগত যোগাযোগ স্থাপন কৰিছে।

নংমত গাঁওঃ- এই গাঁওখন ইউৱানদীৰ পৰা ডেৰ মাইল দূৰত অৱস্থিত। এই গাঁৱত মোহন, বামুণ আদি বৎশৰ মানুহ আছে।

মহং গাঁওঃ- এইখন নংমত গাঁৱৰ ওচৰত। মোগাং চেষ্টনৰ পৰা আধাৰাইল পৰ্বলৈ অৱস্থিত। এই গাঁৱত সৰহভাগ মহং, দিজুৱাল-মহং, মটক, কছাৰী মানুহেৰে ভৰা। উল্লেখযোগ্য যে অসমত মানসকলে কৰা অত্যাচাৰৰ দৰে সেই অসমীয়াসকলৰ ওপৰত কাঠিনসকলেও ডকাইতি, লোট-পাত কৰিছিল।

ভামোৰ অসমীয়া গাঁওঃ- এইখন গাঁৱৰ অসমীয়াসকল হেম' আইদেৰ লগত অহা মানুহ। ব'দ' বজাৰ নাতিনীয়েক ব্যগিয়ড' রাই হেম' আইদেউক এগৱাকী মৰমৰ বাণী কৰি তেওঁৰ লগত অহা ভালেমান মানুহক এই গাঁৱত বসতি কৰিবলৈ সুবিধা কৰি দিলো। এই গাঁৱত বৰগোহাঞ্জি, গায়ন, মহং, কছাৰী আৰু তিপমীয়া কোঁৱ বৎশৰ মানুহ আছে। ইয়াত টাই-আহোম ধৰ্ম ফুৰা লোং সকামো পাতে।

দানাজান অসমীয়া গাঁওঃ- মান্দালয়ৰ পৰা তিনিমাইল পশ্চিমলৈ দানাজান বোলা এখন গাঁও আছে। এই গাঁওখন আভাৰ পৰা ছইমাইল দূৰৈত অৱস্থিত। ১৭৩৯ শকৰ ব'হাগত অসম দেশৰ পৰা অহা হেম' আইদেউৰ লগৰ মানুহখিনি প্ৰথমে উনাজানৰ ওচৰতে গাঁও পাতি আছিল। তাৰ পৰা কিছু দূৰৈত মদেজি আৰু পহনা বুলি দুখন গাঁও আছে। এই অসমীয়া মানুহবোৰ কায়ষ্ট, কলিতা, মটক, কছাৰী, আহোম, বামুণ আদি মানুহ আছে। এই গাঁওসমূহত নামঘৰো প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। এই গাঁৱতে টাই-আহোম ভাষাৰ বুৰজী : শ্ব্যান কাকতত লিখা ১০০ পাতৰ ভালে আছে, ২ ফুট দীঘল ১০ ইঞ্চি বহল।

মানৰ দেশৰ এই অসমীয়া গাঁওবোৰত বহুতো পুৰণি দুৰ্প্পাপ্য, বুৰঞ্জী, পুথি, সংৰক্ষিত হৈ আছে। ইয়াক অসমলৈ অনাৰ সুব্যৱস্থা কৰা উচিত।

কিছুকথা সংগ্ৰহীত তথ্য ভিত্তিত

দুর্গাপূজার সময়ত প্রতিমা নির্মাণে বেশ্যা ঘৰৰ বাহিৰ মাটি কিয় ব্যৱহাৰ কৰা হয়?

শ্রী প্ৰণিতা ভৰালী

আধুনিক ভাৰতীয় সমাজখন বহুতো বীতি-নীতি আৰু অঙ্গুত পৰম্পৰাৰ সমাহাৰ। কাৰণ গোটেই বছৰটোত বেশ্যাসকলক পৰিহাৰ কৰি হৈয় প্ৰতিপন্ন কৰা হয়। কিন্তু নৰৱাৰ্তি বা দুৰ্গা পূজাৰ সময়ত তেওঁলোকক শ্ৰদ্ধাৰ চকুৰে চোৰা হয়। আৰু তেওঁলোকৰ চাহিদা বৃদ্ধি পায়, কিন্তু কিয়? বেশ্যাৰ ঘৰৰ বাহিৰৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা মাটি প্ৰতিমা নিৰ্মাণত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ‘পুণ্য মাটি’ নামেৰে খ্যাত এই মাটি নিষিদ্ধ পল্লী বা নিষিদ্ধ ভূখণ্ডৰ পৰা আহে। মূৰ্তি নিৰ্মাণ কৰি পূজা চলোৱা পুৰোহিতে এগৰাকী বেশ্যাৰ পৰা মাটি ভিক্ষা কৰে। কিন্তু কিয় ব্যৱহাৰ কৰা হয় বেশ্যাৰ ঘৰৰ মাটি?

উল্লেখ্য যে ‘যুগ যুগ থৰি এই পৰম্পৰা চলি আছে যদিও ইয়াৰ কোনো সুন্দৰ আজিৰ্পৰ্যন্ত নাই। কিন্তু ইতিহাস অনুসৰি প্ৰথমবাৰৰ বাবে নিৰ্মিত দুৰ্গা মূৰ্তি এগৰাকী বেশ্যাৰ ঘৰৰ মাটিৰ পৰা তৈয়াৰ কৰা হৈছিল। আচৰিত কথাটো এয়ে যে এই পৰম্পৰাৰ উৎপত্তি কেনেকৈ হ'ল আৰু এই মাটি ব্যৱহাৰ কৰাৰ আঁৰৰ কাৰণ কি?

১. এই মাটি হৈছে ‘আটাইতকৈ বিশুদ্ধ’ মাটি-

লোকবিশ্বাস অনুসৰি যেতিয়া এজন লোকে বেশ্যাৰ ঘৰত প্ৰৱেশ কৰে তেতিয়া তেওঁ নিজৰ সত্যতা আৰু নিজৰ পৰিত্বা হেৰুৱায় পেলায়। অৰ্থাৎ তেওঁৰ সকলো বিশুদ্ধতা আৰু পৰিত্বা বেশ্যাগৰাকীৰ ঘৰৰ ঠিক বাহিৰতে এৰি হৈ যায়। সেয়েহে এই মাটি আটাইতকৈ বিশুদ্ধ বুলি গণ্য কৰা হয়। গতিকে এই মাটি মূৰ্তি নিৰ্মাণত ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

২. এই মাটি নাৰী শক্তিৰ প্ৰতিক-

মহিয়াসুৰ আৰু মাদুৰ্গাৰ মাজত হোৱা যুদ্ধৰ সময়ত মহিয়াসুৰে মাদুৰ্গাক নিৰ্যাতন চলাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। কিন্তু দুৰ্গাই নিজৰ শক্তি আৰু ত্ৰোখেৰে বাথা দি অনায়াসে বিজয়ী হৈছিল। বেশ্যাৰ ঘৰৰ বাহিৰৰ পৰা মাটি ব্যৱহাৰ কৰাটো সমাজৰ দ্বাৰা নিপীড়িত আৰু অপমানিত হোৱা সেই মহিলাসকলক শ্ৰদ্ধা জনোৱা হয়। ইফালে পুৰোহিতে মাটিৰ বাবে ভিক্ষা কৰা কাৰণ হৈছে দৈশ্বৰৰ দৃষ্টিত সকলো সত্তা সমান বুলি প্ৰমাণ কৰাৰ এটা উপায়।

৩. সকলো শ্ৰেণীৰ লোকক অন্তৰ্ভুক্ত কৰা-

যিহেতু বেশ্যাসকলক সমাজত হৈয় প্ৰতিপন্ন কৰে। সেয়েহে বেশ্যাৰ ঘৰৰ বাহিৰৰ পৰা অহা মাটি ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে, যাতে এই প্ৰক্ৰিয়াৰ জৰিয়তে তেওঁলোকক সমাজৰ অংশ হিচাপে অন্তৰ্ভুক্ত কৰা।

৪. বক্ষিতাসকলক সন্মান জনোৱা-

মহিলাসকলক যৌনকৰ্মী হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি সমাজৰ পৰা আঁতৰাই বখাৰ বহু আগতেই তেওঁলোক আছিল বক্ষিতা। তেওঁলোকৰ শিঙ্গাৰ বাবে সন্মান কৰা হৈছিল আৰু সেই শিঙ্গাৰ জৰিয়তে তেওঁলোকে এচাম লোকক শুশ্ৰায়া কৰিছিল। তেওঁলোকৰ সেই কৰ্মক সন্মান জনাই উৎসৱৰ অংশ কৰা হৈছিল।

৫. বেশ্যাসকলক পাপৰ পৰা মুক্ত কৰা-

এই প্ৰক্ৰিয়াৰে বেশ্যাসকল ‘পাপ’ৰ পৰা মুক্ত হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। মূৰ্তি নিৰ্মাণত এই মাটি ব্যৱহাৰ কৰি তেওঁলোকক পৰিত্বা কামৰ অংশ কৰি লোৱা হয় বুলি কোৱা হয়। এই মাটি লোৱাৰ সময়ত পুৰোহিতে এটা মন্ত্ৰ জপ কৰে আৰু এই মন্ত্ৰই তেওঁলোকৰ ওপৰত থকা সকলো পাপ খণ্ডন কৰি তেওঁলোকক পাপমুক্ত কৰে বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।

চৰাইগীয়া অঞ্চলত অসমীয়া ভাওনা মহোৎসব :

এটি বিশ্বব্যাপক আলোচনা

শ্রী ড° কমল চন্দ্ৰ নাথ

শংকৰদেৱ গুৰজনাৰ অপূৰ্ব সৃষ্টি অংকীয়া নাট ভাওনাৰ কথা থাউকতে কৈ শেষ কৰিব মোৰাবি। এয়া জাতিৰ জনক তথা অসমীয়া সংস্কৃতিৰ প্ৰস্তাৱ গুৰজনাৰ এক অপূৰ্ব ভঙ্গি দৰ্শনৰ সমাহাৰ। আনকি গুৰজনাৰ গুণ-গৱিমা বা যশ-কীৰ্তিৰ কোনোৱেও আলোচনা কৰি শেষ কৰিব নোৱাৰে বৰং ইয়াৰ গুণানুকীৰ্তনহে আমাৰ পক্ষে সন্তুষ্ট। বৈষণৱ যুগৰ এই অপাৰ সাহিত্য সমুদ্র মন্ত্ৰ কৰি গুৰজনাই অসমীয়া ভাষা সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিলৈ যি উল্লেখযোগ্য অৱদান আগবঢ়াই হৈ গ'ল সেয়া বিশ্বৰ ভিতৰতে অন্বিতীয়। সময়ৰ লগত খাপ খোৱাকৈ জনসাধাৰণৰ মাজত একেশ্বৰবাদী মনোভাৱ বা দেশৰ ভাৱ কেনেকৈ পোষণ কৰিব লাগে সেই কথা গুৰজনাই সেই সময়ৰ সমাজখনৰ লগত হোৱা মিলা-মিচাৰ দ্বাৰা উপলক্ষি কৰিছিল। কালক্ৰমত এনে কিছুমান সিদ্ধান্ত লৈছিল, যিবিলাকে পৰিৱৰ্তী কালত বৈষণৱ ধৰ্মৰ বৰভেটি তথা অসমীয়া সংস্কৃতি গঢ়াত আৰিহণা যোগাইছিল। এইবোৰ কৰিবলৈ যাওঁতে তেৰাই গোটেই ভাৰতবৰ্যৰ বিভিন্ন ক'লা-সংস্কৃতিৰ লগত নিজকে বিলীন কৰি সেইবোৰ পৰা মৌ সংগ্ৰহ কৰি তাৰ উপাদানৰ ভিত্তিত অৰ্থাৎ ওজাপালি, পুতলা নাচ, ঢুলীয়া ভাওনা আদি বিভিন্ন প্ৰদেশৰ নৃত্য-গীতৰ ওপৰত নিজাবীয়াকৈ কিছু সালসলনি কৰি অসমৰ জনমানসত এক বিবল সাক্ষী হিচাপে চিহ্নিত কৰিলে আজি আমাৰ সকলোৰে চিৰ পৰিচিত অংকীয়া ভাওনা। যাৰ সুন্দৰপ্ৰসাৰী প্ৰভাৱ আজি প্ৰতি অসমীয়াৰ প্ৰাণৰ কোঁহো কোঁহো উপলক্ষ। যাৰ নাম আজি আমাৰ মনত অসমীয়া ভাওনা হিচাপে খ্যাত। অৱশ্যে এইখনিত উল্লেখ কৰা ভাল হ'ব যে প্ৰকৃততে অংকীয়া নাট বুলিলে গুৰজনাৰ বচত নাটসমূহকৈ বুজোৱা হৈছিল যদিও আজি সকলোৰে মুখে মুখে ইয়াক একাকাৰ কৰি অসমীয়া ভাওনাৰ মৰ্যাদা প্ৰদান কৰা হৈছে। সঁচাই এয়া আমাৰ কেনে বিবল অনুভূতি।

ভিন্ন সংস্কৃতিৰ ভিন্ন ধৰ্মৰ লোকে সেই তাহানিৰ বৰ অসমৰ ভেটি থৰকৰৰক কৰাৰ সময়তে গুৰজনাৰ জীৱনকালত নানাৰঙ্গী সূতাৰে বন্ধ তৈয়াৰ কৰাৰ দৰে অসমৰ সংস্কৃতিক এক কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিলে। সেই সময়ত ভিন্ন ধৰ্মৰ প্ৰভাৱে লেহকো কৰিব খোজা অসমীয়াৰ সেই মূল বৈষণৱ ধৰ্মক গুৰজনাৰ আদৰ্শ মানি সকলোৰে সাৰটি থৰিলে। পাহাৰীয়া ভাই-বন্ধুসকলৰ লগতে তৈয়ামৰ মুছলমান ভাইসকলৰো বৈষণৱ ধৰ্মৰ প্ৰতি যি বিশ্বাস আৰু মননশীলতা সেয়া বিশ্বৰ ভিতৰতে বিৱল। ন'হলেনো নগাৰ নৰোত্তম আৰু মুছলমানৰ চান্দসাইয়ে আহি গুৰজনাৰ ওচৰত শৰণ লৈ নৰবৈষণৱ ধৰ্মৰ প্ৰতি থকা বিশ্বাসক সঁচা প্ৰতিপন্ন কৰে নে? সময়ৰ লগত মানুহৰ লগত পৰিৱেশৰ লগত মিলাই সমাজখনক একত্ৰিত কৰাত শংকৰদেৱ গুৰজনাৰ সদা সিদ্ধহস্ত। নাম-প্ৰসংগৰ বাবে ভক্ত-বৈষণৱক এক কৰিবলৈকে নৈবেদ্য আদি মাহপ্ৰসাদৰ দৰে এক সুন্দৰ উপাচাৰেৰে নামঘৰ গোসাইহৰ আদিৰ লগতে গৃহস্থৰ চোতাল মজিয়াও শুৱানি কৰিলে। ফলমূলৰ লগতে নাৰিকল, আদা, নিমখেৰে সোণত সোৱগা চৰাই বৈজ্ঞানিক ভিত্তি ৰাখি শাৰীৰিক আৰু মানসিক স্থিতি আটুট বাখিছিল। বাদ্যযন্ত্ৰ খোল-তাল নাগোৰে আদিয়ে নামঘৰৰ চাৰিওদিশ খলকনি লগাই বৈকুণ্ঠত পৰিণত কৰে। এনেকৈয়ে গুৰজনাই গীত-পদ-নাটক আদি এশ-এবুৰি চিন্তাৰ মাধ্যমেৰে আজি অসমীয়া জাতি, অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিক বিশ্বৰ দৰবাৰত উজলাই তুলিলে। জনসাধাৰণৰ মাজত বৈষণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ আটাইতকৈ বেছি গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশটোৱেই হ'ল অংকীয়া নাট, ভাওনাৰ অভিনৱ কলা-কৌশল। যাক কোৱা হয় দৃশ্য-কাৰ্যৰ কপ। যিয়ে গাঁৰলীয়া জনসমাজক ধৰ্মৰ দিশত অধিক মনোনিবেশ কৰে। ভগবন্তৰ ওপৰত মানুহৰ বিশ্বাস বঢ়োৱাৰ লগতে বৈষণৱ ধৰ্মৰ প্ৰচাৰৰ আৰু প্ৰসাৱ ওপৰতো গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলে।

অংকীয়া নাটকৰ অভিনয়ৰ ক্ষেত্ৰত পুৰুষেই স্ত্ৰী চৰিত্ৰত অভিনয় কৰাৰ পৰম্পৰা আছিল যদিও আজিকালি সেই নিয়ম সলনি কৰা হৈছে। নাটখনত ভিত্তিৰ চৰিত্ৰৰ সমাৱেশ ঘটাই শংবোত্তৰ যুগৰ নাট্যকাৰসকলে হাস্যৰসৰ প্ৰাথান্যতাক অধিক গুৰুত্ব দি দৰ্শকক ভাওনাৰ প্ৰতি অধিক আকৰ্ষিত কৰা দেখা গ'ল। অংকীয়া নাটকৰ আৰম্ভণিৰ পৰা নাটকৰ শেষলৈকে বহুতো বৈশিষ্ট্যাই নাটকীয়া কাহিনী ভাগ আগবঢ়া যোৱাত সহায় কৰে। নাটকৰ কাহিনী সাধাৰণতে ভাগৰত, কীৰ্তন, বামায়ণ, মহাভাৰত আৰু বিভিন্ন পূৰ্বাণ উপ-পূৰ্বাণৰ পৰা সংগ্ৰহীত ঘটনাংশ। সুন্দৰ সুন্দৰ একো একোটা কাহিনীৰ মাজেৰে ঘটনাই নিজৰ স্থিতি আগবঢ়াতে। ভাগৰতৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ আৰু বামায়ণৰ শ্ৰীৰামচন্দ্ৰৰ চৰিত্ৰৰ মাজেদি এক পৰম ব্ৰহ্মকে দেশৰস্থকপে মানি বৈষণৱধৰ্মৰ পৰম্পৰাগত বীঢ়ি-নীতিক মানি অহা হৈছে। অংকীয়া নাটকৰ বৈশিষ্ট্য বা উপাদানসমূহৰ ভিতৰত সুত্ৰধাৰৰ প্ৰাথান্য, বৰ্জাৰলী ভাষাৰ প্ৰয়োগ, গীত শ্ৰেণীক আৰু পঞ্চাবৰ প্ৰাচুৰ্য, নৃত্যৰ ব্যৱহাৰ, লয় যুক্ত গদ্যৰ ব্যৱহাৰ, ভঙ্গি বসৰ প্ৰাথান্যতা আদিয়ে এখন অংকীয়া নাটৰ পূৰ্ণাংশ বহস্য নিৰূপণ কৰে। নাটকীয় কাহিনী ভাগত সদায় ধৰ্মৰ জয় আৰু অধৰ্মৰ পৰাজয় নিশ্চিত কৰা হয়। শেষত গোটেই নাটখনত নৰ-বসৰ সংমিশ্ৰণ থাকে যদিও ভঙ্গি বসেহে প্ৰাথান্যতা লাভ কৰা দেখা যায়।

সুত্রধারে নির্দিষ্ট সাজ পারেবে আৰম্ভনিতে ন্তৰ দ্বাৰা নাটকৰ পাতনি মেলে। এনেদৰে কৰিবলৈ যাওঁতে প্ৰথমে অগ্ৰিগড়ত ন-গচি শলা বন্ধি জুলাই তাৰ তলেৰে বা মাজেৰে নৰবিধা ভঙ্গিক সাক্ষী কৰি হাতত জুলাই লোৱা আঁৰিয়া গচি লৈ ভগৱন্ত প্ৰভুক শতকৌতি প্ৰণাম জনাইহে বিশ্বাসৰ মাজেৰে প্ৰৱেশ কৰি সুত্রধাৰৰ চৰিত্ৰ কপায়ণ কৰে। ইয়াৰ পাছত থুলমূলকৈ নাটকীয় কাহিনী ভাগ দৰ্শকৰ আগত গীত আৰু ন্তৰ দ্বাৰা সমাপ্ত কৰে। শেষত সভাৰ মাজত পূৰ্ণৰক্ষ্য শ্ৰীকৃষ্ণৰ আগমনৰ বতৰা দি সুত্রধাৰে প্ৰস্থান কৰে। ইয়াৰ পাছত শ্ৰীকৃষ্ণৰ প্ৰৱেশৰ পাছৰ পৰা সম্পূৰ্ণ নাটখনৰ আঁত ধৰি লৈ যায় এই সুত্রধাৰে। একমুহূৰ্তৰ বাবেও সুত্রধাৰ মধ্যৰ পৰা আঁতৰি নাযায়। চন প্ৰকাৰে পূৰ্ণৰক্ষ্য শ্ৰীকৃষ্ণ সভা মাজে প্ৰৱেশ কৰল-বুলি শ্ৰীকৃষ্ণৰ আগমনৰ বতৰা দি সুত্রধাৰে প্ৰস্থান কৰে।

এতিয়া আহো আমাৰ এই চৰাইবাহী অঞ্চলত অংকীয়া নাটকৰ অভিনয়, চৰ্চা আৰু পৰম্পৰাৰ বিষয়ে কিছু আলোকপাত কৰিবলৈ। ত্ৰি-বার্ষিক কমিটী ভাওনাত চৰাইবাহীত মুঠতে তিনিখন অস্থায়ী বভাত তিনি ঠাইত-ক্ৰমে সাংস্কৃতিক প্ৰকল্প নাথ মন্দিৰত ১৬খন, শংকৰ মন্দিৰত ৭খন আৰু বৰিয়ালী মন্দিৰত ১খন মুঠ-২৪খন ভাওনা একে নিশাতে একেলগে অনুষ্ঠিত কৰা হয়। অৱশ্যে এইখনিতে উল্লেখ কৰি থোৱা ভাল হ'ব যে অস্থায়ী মধ্য হ'লো প্ৰতিখনতে একেটাকৈ স্থায়ী নামঘৰ তাত পূৰ্বৰে পৰা আছেই আৰু তাকে কেন্দ্ৰ কৰিবে সেই কেইদিনৰ বাবে মহাসমাৰোহেৰে অস্থায়ী মধ্যৰ নামত সমূহ চৰাইবাহীয়া বাইজৰ মাজত আনন্দৰ পাৰ নোহোৱা অৱস্থা হৈ পৰে। সপ্তাহ-দহদিন আগৱে পৰা গাঁৰত উদুলী-মুদুলী পৰিৱেশ। চৰাইবাহীৰ জনসাধাৰণৰ বাবে ইয়াতকৈ সাংস্কৃতিক গৌৰৱৰ কথা একো হ'ব নোৱাৰে। মুঠতে চাৰিওফালে বৎ-তামাচা। সকলো বৰা দিয়া ভাওনাৰ ড্ৰেছ ঠিক কৰা ধনু-গদা আদি সজোৱা কামত ব্যস্ত হৈ পৰে। বিশেষ মন কৰিবলগীয়া কথা যে একে সময়তে তিনিখন মধ্যতে সুত্রধাৰ আৰু শ্ৰীকৃষ্ণৰ প্ৰৱেশ বা অন্যান্য ভাৰীয়াৰ প্ৰৱেশ ঘটোৱাটোও এক ঐতিহাসিক পৰম্পৰা আৰু তাৎপৰ্য। ভাগে ভাগে গায়ন-বায়ন, সৰু থেমালি, বৰ থেমালি, ঘোষা, গীত আদি পৰিৱেশেন কৰি সকলোতে নাটকীয় গান্ধীয় অটুট বাখিবলৈ চেষ্টা কৰে। ইয়াৰ লগে লগে সকলোৰে সাজপাৰ, পোছাক-পৰিচ্ছদ পাণ্ডুলী, খোল-তাল আদি বিশেষ আকঘণ্যী হৈ পৰে। মুঠতে সাজে-পাৰে, ভাৰে-ভঙ্গিয়ে সকলোতে অংকীয়া নাটৰ পৰিৱেশ সৃষ্টি সহায় কৰে। সেই নিশাটো চৰাইবাহী হৈ পৰে বৈকুঞ্জপুৰী। আলহী-অতিথিৰ আগমনে অঞ্চলটি উদুলি-মুদুলী হৈ পৰে।

গুৱজনাৰ এই অপূৰ্ব সৃষ্টি অংকীয়া নাটকৰ অভিনয় বা চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত পূৰণি মধ্য অসমৰ মৰিগাঁও অঞ্চলটি যথেষ্টে আগবঢ়া। বৈষ্ণৱধৰ্মৰ আৰম্ভণিৰ পৰাই মৰিগাঁও জিলাত ই প্ৰসাৰতা লাভ কৰাৰ কথা গম পোৱা যায় এই অঞ্চলত থকা বিভিন্ন সত্ৰ নামঘৰ আৰু ব্যক্তিগত গোসাঁইৰ আদিৰ পৰাই। শংকৰোত্তৰ কালৰ বহুতো ধৰ্মাচাৰ্যৰ উল্লেখে এই অঞ্চলত বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰতি থকা জনসাধাৰণৰ আস্থাক প্ৰতিফলিত কৰিছে। পৰম্পৰাগত বীতি-নীতিক সাৰটি ধৰি সুদূৰ অতীতৰ পৰাই এই অঞ্চলত অসমীয়া বা অংকীয়া নাটৰ অভিনয়ৰ প্ৰচলন হৈ আহিছে। যি কথা আমাৰ ককা-আইতা বা আৰু ককাহাঁতৰ মুখতো আমি শুনি আহিছো। শ্ৰীকৃষ্ণৰ হাতৰ বাঁহী, চক্ৰ, ভীমৰগদা বাৰণ, হনুমান আদিৰ সাজ-পোছাক অলংকাৰ আদি ভালেমান সম্পদ আজিৰ পৰা কিছু বছৰৰ আগলৈকে এই অঞ্চলত আছিল যদিও সংৰক্ষণৰ অভাৱত ধৰণৰ গৰাহত পৰিল। অৱশ্যে ঠায়ে ঠায়ে এতিয়াও দুই-এপদ বস্ত্ৰে পূৰণি ঐতিহ্য বহন নকৰাকৈ নাথাকে। এই অঞ্চলৰ মানুহে অসমীয়া ভাওনা কেতিয়াৰ পৰা কৰিবলৈ লৈছিল যেতিয়াৰ পৰা ইয়াত মানুহে বাতি অভিনয় কৰা নাটকত মধ্যত পোহৰৰ বাবে মেষ্টল লাইট বা ডেৰ লাইটৰ জৰিয়তে নাট অভিনয় কৰিছিল অৱশ্যে তাৰো আগতে মহতা আৰ্থ-মিঠাতেলৰ ডাঙৰ চাকিৰ জৰিয়তে বভাৰ চাৰিওফালে পোহৰৰ ব্যৱস্থা কৰি এসময়ত নাটক কৰাৰো উদাহৰণ আছে। এইয়া আমি ককাহাঁতৰ মুখত শুনা কথা। গতিকে ইয়াত ভাওনাৰ স্থিতি কেনেকুৱা হ'ব তাৰ আৰু নিশ্চয় বহলাই কোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই। আগৱ কথা বাদ দিলেও ১৮৫৮ খণ্ডনত মহাৰাণী ভিক্টোৱিয়াক আদিৰিবলৈ দৰবাৰ অনুষ্ঠানত এই চৰাইবাহীৰ বাইজে সদলে বলে ওলাই আহি অঞ্চলৰ মাজমজিয়াৰ মুকলি পথাৰখনত বিভিন্ন গীত-মাত-নাট্যানুষ্ঠান আদি প্ৰদৰ্শন কৰাৰ লগতে অংকীয়া ভাওনাৰো অভিনয় কৰি ভাৰত বিখ্যাত দৰবাৰ অনুষ্ঠান পালন কৰি তাহানিতে এই অঞ্চললৈ আকল গৌৰৰ কঢ়িওৱাই নহয় আজি ও তাৰ অস্তিত্ব এই কমিটী ভাওনা মহোৎসৱেৰ বহন কৰি আহিছে। এয়া অঞ্চলটিৰ বাবে তথা উত্তৰ পুৰৱৰ বাবে এক মহান গৌৰৰ বাৰ্তা।

অসমৰ ভিতৰতে এখন সুবহৎ গাঁও আৰু অঞ্চল আমাৰ এই চৰাইবাহী। তাহানিৰে পৰা অঞ্চলটি শৰ্কৰী সংস্কৃতিৰ প্রাণকেন্দ্ৰ হিচাপে খ্যাতি অৰ্জন কৰি আহিছে। আমাৰ শৰ্কৰাৰ পিতৃ-পিতামহসকলে তাহানিৰে পৰাই প্ৰতি তিনি বছৰৰ মূৰত চৰাইবাহী অঞ্চলত অনুষ্ঠিত কৰিব ভাওৱা মহোৎসৱত অংকীয়া নাটৰ অভিনয় কৰাৰ উপৰি প্ৰতি বছৰে বিভিন্ন তিথি পাৰ্বণ বা বাস পূৰ্ণিমাত প্ৰায় নামঘৰতে শৰ্কৰৰ বাস যাত্ৰা বা শংকৰদেৱৰ কেলিগোপাল নাটক মঞ্চস্থ কৰা হয়। জাতি-বৰ্ণ-নিৰ্বিশেষে আমাৰ এই চৰাইবাহী অঞ্চলত পূজা সেৱাৰ বাবে সৰু-বৰ প্ৰায় চাল্লিশটাৰো (৪০) অধিক নামঘৰ আছে। সকলো নামঘৰতে সন্ধিয়া ধূপ-ধূনা জলোৱাৰ লগতে দৰা-শংখ-কাঁহ আদি বজাই এক সুন্দৰ পৰিৱেশে বচনা কৰে। ইয়াৰ বাহিৰেও শংকৰদেৱৰ গুৰুজনাৰ তিথি আৰু জন্মোৎসৱ, শৰ্কৰেন্দৱেৰ তিথি, মাধৱদেৱৰ তিথি বা জন্মাষ্টকী আদি অন্যান্য বিশেষ ধৰ্মীয় পৰ্বদিনত মাহজোৱা পৰ্যন্ত অসমীয়া ভাওৱাৰ আসৰা কৰি নামঘৰসমূহ গিজগিজাই থকা কথাও প্ৰমাণ কৰে এই অঞ্চলত অংকীয়া নাটৰ প্ৰসাৱ, প্ৰভাৱ আৰু বিস্তাৱ কথা।

গুৰুজনাৰ সৃষ্টি সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ পৰম্পৰা বহন কৰা মাজুলী সত্ৰৰ সন্মানীয় সত্ৰাধিকাৰ প্ৰভুসকলৰ দ্বাৰাও কেলিগোপাল নাট আৰু বিভিন্ন অসমীয়া ভাওৱাৰ কলা-কৌশল আদি শিকি আজিৰ ডেকা চামেও সুন্দৰকৈ অংকীয়া নাটৰ অভিনয় কৰি অঞ্চলত প্ৰশংসা বুলিবলৈ সক্ষম হৈছে। শৰ্কৰৰ বৈকুণ্ঠপ্ৰায়াগ, দ্রৌপদীৰ বন্ধু হৰণ, নাৰী পৰ্ব বা মুনি বিক্ৰিম, হনুমান ভক্ত, গয়াসুৰৰ তীর্থযাত্ৰা, অভিমন্ত্যু বধ, ভৌমুৰ শৰশয়া আদি উল্লেখযোগ্য নাটসমূহ এই অঞ্চলত অভিনয় কৰি থকা অসমীয়া ভাওৱা। অঞ্চলৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য গাঁওসমূহৰ ভিতৰত বৃহৎ পূৰ বৰভগীয়া গাঁও, বৰভগীয়া গাঁও, বৃহৎ মায়েংগীয়া গাঁও, খাইবীয়া গাঁও, কাছথৰা গাঁও, ব্ৰাঞ্ছণ গাঁও, মেধিগাঁও, বৰিগাঁও, বেলগুৰি, আহোম গাঁও, নিজ চৰাইবাহী, হীৰাগাঁও, বুঢ়াগোসাই থান, ভোমোৰাগুৰি, লুঙামুখ আৰু মাজগাঁও আদি গাঁওসমূহৰ লগত থকা সৰু-বৰ গাঁও-চুৰুৰীৰ প্ৰতি নামঘৰ বা মনিদিনতে ভাদ মাহত আয়তীসকলে দিনৰ ভাগত আৰু পুৰুষে নিশাৰ ভাগত নাম ৰখাৰ এক সুন্দৰ পৰম্পৰা। অংকীয়া নাট অভিনয় কৰাৰো যি পৰম্পৰাগত বীতি-নীতি আছে সিয়ে আমাৰ ঐতিহাসিক বৃহৎ চৰাইবাহী অঞ্চলটোলৈ এক শুভ বাৰ্তা সদায় বহন কৰি আছে। শৰ্কৰ, বাম-লক্ষ্মণ, যুধিষ্ঠীৰ, ভৌম-অৰ্জুন, হনুমান, ৰাবণ, আদি সুন্দৰ অভিনয় কৰি আমাৰ অগ্ৰজ আৰু অনুজ ব্যক্তিসকলে চৰাইবাহীক ইতিহাসৰ পাতত সদা চিহ্নিত কৰিবলৈ যত্ন কৰি আহিছে। উল্লেখযোগ্য কথা আৰু গৌৰৱৰ বিষয় এই যে এই অঞ্চলত ভালেমান হাতে লিখা অংকীয়া নাটৰ পাণুলিপি সংৰক্ষিত আৰু অক্ষত অৱস্থাত ভালেকেইগৰাকী ব্যক্তিৰ হাতত এতিয়াও জমা আছে। মূল নাটৰ বাহিৰেও বহু উপ-কাহিনী সংযোজিত কৰি পাছৰ বহু নাট্যকাৰে ইয়াক নব্য ৰূপ দিবলৈ সক্ষম হৈছিল। এই খিনিতে গৌৱৰেৰে এটা কথা ক'ব পাৰি যে এই অঞ্চলত শংকৰোত্তৰ যুগৰ ভালেসংখ্যক পুৰণি সাঁচিপাতৰ পুথি সংৰক্ষিত অৱস্থাত আছে তাৰে কিছুসংখ্যক ব্যক্তিগত গোসাইবৰত আৰু কিছুসংখ্যক বাজহুৱা নামঘৰৰ মণিকূটৰ আসনত সংৰক্ষিত হৈ আছে। অৱশ্যে বহু পুৰণি পুথি ইতিমধ্যে ধৰণসৰ গৰাহত পৰিল। সংৰক্ষণৰ অভাৱৰ বাবেই এনে হ'বলৈ পালে।

ভীম, অৰ্জুন, দুর্যোধন, দুঃশাসন বা অন্যান্য বীৰৰ অভিনয়ৰ বাবে প্ৰয়োজন হোৱা গদা, ধনুৰ লগতে ভালেমান অন্ত-শন্ত সুন্দৰকৈ আমাৰ শিল্পীসকলে বনাৰ জানে। ভীমৰ গদা আৰু অৰ্জুনৰ গাণ্ডীৰ সুন্দৰকৈ সজাৰ পৰা ব্যক্তি আজিও আমাৰ মাজত আছে। যিয়ে প্ৰমাণ কৰে অসমীয়া ভাওৱাৰ ঐতিহ্য আৰু সংস্কৃতিৰ উচ্চ মানৰ। মুঠতে অংকীয়া নাটকৰ অভিনয় বা চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত আমাৰ এই চৰাইবাহী অঞ্চলটি বিশেষভাৱে চহকী আৰু সদায় আগবঢ়া। আজি এই ১৬৫ বছৰৰ প্ৰাকমুহূৰ্তত অনুষ্ঠিত হ'বলগা ত্ৰি-বায়িক কৰিব ভাওৱা মহোৎসৱৰ লগত সংগতি ৰাখি আমাৰ এই ক্ষুদ্ৰ আলোচনা ভাগ আগবঢ়াবলৈ যত্ন কৰা হ'ল। তথ্যৰ কিবা আগাদেৱাৰ বাবে ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা জনালোঁ ।।

আহিনৰ আঘেলি

❖ ধনদা চহৰীয়া

কঁপি কঁপি মোৰ কলিজাত সবে
হাজাৰ হাজাৰ শেৱালি পাহি
হুনিয়াহুবোৰ ভাহি ফুৰে উৰি...
অভিমানী চন্দ্ৰমা
সেয়ে বিষণ্ণ এই গধুলি।

নৈখনৰ সিপাৰে তেজৰঙা বেলি
ডুৰ যাৰ ধৰিও ৰঙৰ মেলাম তুলিকাৰে
মৃত্যুক বঞ্জিগ কৰি তুলিছে আকাশে
বামধেনুৰ বঙেৰে...
বিদায় বেলাত হেঙুলী অভাসে
আলিংগন কৰিছে আপোন
গাঁওখনক।
বলুকাত বিয়লিৰ মেলা
চিকমিক বালিত বহি
কঁহুৱাৰ শৰতক আলিংগন
নিয়ৰ শীতল বতাহজাকত গধুলি গধুলি গোক।

মৌনতাতা গভীৰ মোৰ মনালাপ
পানীৰ যুঁৱলিত বৈ
মই বিচাৰিছো নৈখনৰ সৈতে থকা
মোৰ সেউজীয়া স্মৃতিবোৰ।
লাহে লাহে গহীন হৈ
পথৰুৱা আলিয়েন্দি খোজ লয় বিষণ্ণ গধুলি
অস্পষ্ট হৈ পৰে নৈখনৰ গতি
গহীন বিননিত নিখোজ হৈ গ'ল এটা আবেলি।

গাভৰ জোনাকে গচকিছে গাঁৰৰ পদুলি
শেৱালী, বকুলৰ নাহে অহোৰাত্ৰি টোপনি
বন্ধকত তাইৰ কলিজা
পোতাশালত বন্দী উশাহ।

শৰতৰ পুজাবী মই

❖ মামু ভৰালী ডেকা

কুঁৰলীৰ আচল ফালি
প্ৰভাতী সুৰঘৰ কোমল ৰ'দালিব
জিলিকণিত, শৰতে আঁকি দিয়ে
জীৱন গঢ়াৰ নতুন প্ৰতিচ্ছবি।

বেদনা ক্লিষ্ট বৰ্ষাক ঠেলি
সুখৰ বতৰা লৈ থৰালৈ আহে
শৰতৰ কোমল সুৰাস।

শুকুলা ডাবৰে লুইতৰ চাপৰিত
কঁহুৱাৰ সৈতে মিতিৱালি পাতি
শৰতৰ অপৰ্কপ গুণ গান গাই।

তল সৰা শেৱালীৰ গোক্ষ
ভেট, পদুমৰ পাহিয়ে
একতাৰ সুঁতি গড়ে।

শৰতৰ কৃপ লাৰণ্যৰ
বতৰা কঢ়িয়াই মতলীয়া হয়।

নিয়ৰ শীতল কণিকাই
প্ৰকৃতিৰ দলিচাত মণি-মুকুতাবে
সৌন্দৰ্যৰ সুৰাস তোলে।

শৰত বাণী সৌন্দৰ্যৰ কঁপনি
অতুলনীয় তোমাৰ কৃপ
কি যে মনোমোহা কি যে অপৰ্কপা
কি যে বিনন্দীয়া শৰৎ
এবি ধৈ নাযাবা তুমি
মই যে তোমাৰে পুজাবী।।।

আহিন

⚡ ৰীতা মিশ্র

শায়ুকীয়া গতিৰে
ভদীয়া ৰ'দক হেচুকি
আহিনে বাট কাটি আদৰি আনিলে শৰতক।

মই অধীৰ হৈ বাট চাও,
পদুলিত মেলিছে নেকি পাহি শেৱালিৰ ?
নাইবা নৈৰ গৰাত
কমোৱা তুলা যেন কঁহুৱা কোমল।

বিচাৰি ফুৰো মই নীলাকাশৰ বুকুত
সুদুৰ দিগন্ত ভ্ৰমী উৰি অহা কথকী শেৱালি জাক
নাইবা
সেউজ ধানপাতে কটা পথাৰৰ আলিত
বগলীৰ মেল।

আৰু বিচাৰি ফুৰো মই
আকাশৰ বুকুত
ছন্দময় মেঘৰ ধেমালি
আছে নেকি নিয়ৰত তিতা দূৰি ?
যাৰ পৰশ পাৰলৈ বাটুল শেৱালি।

মোৰ বাবে আছে নেকি বৈ
শৰতৰ বৎ বুলোৱা কেনভাছ ?
নীলা আকাশ নিনাদি এতিয়া
ঢাকৰ শৰ্দত আবাহনী মন্ত্ৰ
মহিমদিনীৰ।

শুনিছো মই,
শেৱালিৰ সুৱাসত,
কঁহুৱাৰ ন্যতৰ ছন্দত
মাদুর্গাৰ পদখনি
আহিনৰ প্ৰভাতে প্ৰভাতে।।

শৰৎ

⚡ ৰিভা ভৰালী

দীঘে-পাথালিয়ে আলিমুৰা শৰ্দৰে
হৃদয় ওপচাই, মিঞ্চ জোনাকত
সিঁচি দিছোঁ-শৰতৰ কবিতা

কাতিৰ কুঁৰলীয়ে, শৰতৰ নিয়ৰক
আদৰিছে শেৱালিৰ দলিচাৰে
এয়া যে কাতিৰ মধুৰ সন্ধিক্ষণ।

মুকুতাৰ দৰে জিলিকি উঠা নিয়ৰৰ টোপাল
দূৰিৰ দলিচাত পৰি পৰা শুভ্র শেৱালি...
দুয়ো দুয়োৰে যেন আজন্ম প্ৰেমিক।

নৈৰ পাৰৰ কাপোৰালী বালিত
শুভ্র কঁহুৱাৰ শেতেলিত
বিচাৰি ফুৰিছোঁ তোমাক
কুঁৰলীৰ পৰশত মনৰ দুৰাবদলিত
শেৱালিজোপা জীপাল হৈ পৰিছে
আৱেগেৰে আঁকি দিছোঁ তাত
মৰমৰ হেঁপাহবোৰ।।

নীলা খামৰ চিঠি

শ্রী মমী নাথ

অনুভৱ

শেষবাবৰ বাবে তোমালৈ বুলি কলম হাতত তুলি ল'লো। ইমানদিন ভ্রমৰ মাজত জী আছিলো। আরেগিক মুখ্য যে! ধেমালি আৰু কাৰোবাৰ সময় কটোৱা সামগ্ৰীবোৰৰ দৰে লাগিছে নিজক। নিজক বুজনি দিয়াত কষ্ট হৈছে কিন্তু বুজি উঠিলোঁ। মোৰ ভাঙ্গি ঘোৱা বিশ্বাসৰ সৌধটো তোমাৰ সামৰ্থ্যই ঘোৱা লগাইছিল।

বিশ্বাস হেৰুৱাৰ পাছত আকৌ কাৰোবাক বিশ্বাস কৰাটো কঠিন। কিন্তু ধেমালি (ফ্লার্ট) আৰু সঁচাৰোৰ মাজৰ পার্থক্যবোৰ বিচাৰ কৰিবলৈ নোৱাৰিলো। যেতিয়া এই পার্থক্যবোৰ বুজি উঠিলোঁ তেতিয়ালৈ তুমি মোৰ উশাহ হৈ পৰিছিলা। বুজিলোঁ একপক্ষীয় আৱেগ এটাত মই বন্দী হৈ পৰিলো। কিন্তু আৱেগিক মুখ্য যে নিজক নিজক হয়টো নিজৰ দৃষ্টিত মহান কৰিবলৈ মোৰ আৱেগৰ বিনিময় বিচৰা নাছিলোঁ। তোমাক পোৱাৰ হেঁপাহৰোৰক জীয়াই ৰাখিলো। হয়, পালো কাষত। দীৰ্ঘ সময়ৰ অপেক্ষাৰ অন্তত আহিছিল সেই সময়। দুয়ো ভবাই নাছিলো সময়বোৰ বিমূৰ্ত হৈ পৰিব। সেই সময়খিনিয়ে আমাৰ সম্বন্ধটো দৃঢ় কৰিব বুলি ভাবিলোঁ। কাৰণ সেই সময়খিনি বহুতৰাৰ বিশ্লেষণ কৰি চাইছো তাত আমাৰ জৈৱিক তাড়না নাছিল।

কিন্তু ইমানখিনি হোৱাৰ পাছত সেই আকৌ আগৰ দৰেই তোমাৰ ব্যস্ততাৰ অজুহাতৰ দোহাই দি অৱহেলাবোৰ আৰম্ভ হৈছে। আগ্রহ একেবাৰেই নেদেখিলোঁ। তোমাৰ ওপৰত কোনো অভিযোগ কৰি আঁতৰি অহা নাই। আঁতৰি অহাৰ কাৰণ হৈছে কাকো মোৰ উপস্থিতিয়ে যাতে আমনি নকৰে। কিছুমান কথাই মোক ভিতৰি ভিতৰি শেষ কৰি আনিছে। নিজৰ দৃষ্টিত মই বজৰুৱা হৈ পৰিলো। বুকুৰ সেউজীয়াবোৰ বংহীন হৈ পৰিছে। কেতিয়াও চাগে নতুন সৃষ্টি কৰিবলৈ নোৱাৰিম নিজৰ ওপৰত জন্ম লোৱা ঘৃণা মনোভাবে মোক মৃত্যুৰ কাষলৈ হাতবাউলি মাতিছে। কিন্তু এই আহ্বানৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ জোখতকৈ বেছি ব্যস্ত হ'বলৈ যত্ন কৰিছো। নাজানো কিমান সফল হওঁ। আমাৰ সময়খিনিয়ে যেন মোলৈ চাই উপলুঙ্ঘা কৰিছে। এই উপলুঙ্ঘিনিৰ পৰা কিমানদিন হাত সাৰিব পাৰো নাজানো। কৈছিলো নহয় আমনি বা বদনামী নকৰো। মোৰ মৃত্যুয়ে তোমাক কেতিয়াও বদনামী নকৰে। তুমি দায়ী নহয়ে। মই মোৰ বাবে দায়ী। আৱেগিক যে! উপলুঙ্ঘাবোৰ সহ্য কৰিব পৰাকৈ সাহসী নহ'লো অ'।

শেষবাবৰ বাবে মৰমেৰে

তোমাৰ

কৰিতা